

ОДЛУКЕ ВРХОВНОГ СУДА СРБИЈЕ

Адекватна узрочност

Штетник почетне штете одговара и за почињену штету, ако је она настала као последица збивања које је, по редовном току, следило првобитну штету, под условом да оно није изазвано својствима оштећеног, вишом силом, случајем или радњом трећег лица.

Из образложења:

”По мишљењу вештака тужилац је због повреда задобијених у саобраћајној несрећи и операције која је потом уследила, психички оболео и изгубио способност за било какво привређивање, услед чега је оглашен и инвалидом прве категорије. Меутим, према налазу, оцени и мишљењу Инвалидске комисије узрок инвалидности тужиоца је болест: morbus menier и spondilosis vert cervicalis, с тим што би се, према анамнези могло закључити да су болови у кичми врата и уху тужиоца били старији од повреда задобијених у саобраћајном удесу. Због ове противуречности побијана пресуда се не може са сигурношћу испитати па ревизија основано указује на битну повреду поступка из члана 354. став 2. тачка 13. ЗПП.

Ова противречност доводи у питање и постојање узрочности између губитка радне способности и повреда задобијених у саобраћајној несрећи. Пошто је узрочност услов одговорности за штету, у смислу чл. 173. Закона о облигационим односима, за сада није сигурно да ли су судови правилно применили материјално право признајући тужицу накнаду штете за изосталу зараду.

У поновном поступку првостепени суд ће отклонити противуречност између извештаја вештака и налаза, оцене и мишљења Инвалидске комисије (предочавањем цитиране анамнезе вештаку а, по потреби, и новим вештачењем) да би тек након тога приступио одлучивању о преосталом захтеву.

Ако нађе да су штетне последице настале после саобраћајне несреће суд ће их размотрити по правилима адекватне узрочности. Проузрокована штета може, и сама, бити узрок нових штетних последица, из којих могу настати даљи узроци и последице. У том низу узајамно повезаних збивања, узрочно је само оно што је адекватно почетном узроку, односно што, по редовном току, следи из првобитне последице. Оно што је атипично, односно нередовно, није ни узрочно. Из овог произилази да ће штетник почетне штете бити одговоран и за потоњу штету ако је она настала као последица збивања која су, по редовном току, следила првобитну штету, под условом да нису изазвана од самог оштећеног, вишом силом, случајем или поступцима трећих лица.”

(Решење Врховног суда Србије, Рев. 1882/92 од 25.6.1992. године)

Адекватна узрочност

Ако је штета настала услед деловања више услова, узрочан је онај услов који је типичан за настанак штете.

Из образложења:

"Првостепени суд ће разјаснити све чињенице и околности важне за примену прописа од којих зависи одговорност тужиоца. Оне се, пре свега, односе на то како је повреда учињена и ко је проузроковао штету на возилу туженог. Радник тврди да је штета на возилу предузећа настала радњом трећих лица, која су га безразложно напала када је скренуо са службеног пута да обави приватни посао. Ако су то заиста учинила трећа лица, треба оценити да ли је скретање са уобичајеног пута у адекватној узрочности са деловањем трећих лица. По правилима ове узрочности узрочно је само оно што је типично. Стога, скретање тужиоца са пута не би било узрочно са настанком штете ако по редовном току ствари не води излагању опасности од напада трећих лица."

(Решење Врховног суда Србије, Рев. 1479/94 од 13.04.1994. године)

Повреде на путу до посла и накнада штете

Предузеће у коме радник ради не одговара за штету због повреде која настане на путу од куће до места рада и обрнуто, уколико она није изазвана кривицом или опасном ствари односно опасном делатношћу предузећа, без обзира што се та повреда по прописима о пензијском, инвалидском и здравственом осигурању сматра повредом на раду.

Из образложења:

"Тужилац је 21.2.1991. године на путу од куће до туженог предузећа у коме ради, пао на пољедици и поломио леву потколеницу. Ова повреда се по чл. 34, ст. 2. Закона о основним правима из пензијског и инвалидског осигурања ("Службени лист СФРЈ" број 23/82), сматра повредом на послу па тужилац може остварити права из здравственог, пензијског и инвалидског осигурања, као да је повређен на радном месту. Али, за остваривање права на накнаду штете то није довољно. Потребно је да постоје основ и услови деликтне одговорности предузећа. Њих међутим нема.

Предузеће није криво што се тужилац оклизнуо на пољедици и претрпео повреду. Повреда није настала ни услед опасне ствари, односно опасне делатности предузећа. Самим тим, нема ни адекватне узрочности између делатности предузећа и штете.

С обзиром на речено, у ревизији се неосновано наводи да су нижестепени судови погрешили што су одбили захтев тужиоца да му предузеће накнади штету."

(Пресуда Врховног суда Србије, Рев. 2178/93 од 24. јуна 1993. године)

Право по основу социјалног осигурања и право на накнаду штете

Свака повреда радника за време службеног пута сматра се повредом на раду у погледу остваривања права из здравственог, пензијског и инвалидског осигурања, али ако је ту повреду проузроковало треће лице оштећени не може остварити накнаду штете од предузећа у коме ради.

Из образложења:

"Тужилац је 26.01.1990. године, за време службеног пута по Косову, док је управљао камионом туженог са којим ради, задобио тешку телесну повреду главе од каменице бачене из руку непознатог демонстранта.

Ово је повреда на раду у смислу члана 34. став 2. Закона о основним правима из пензијског и инвалидског осигурања ("Службени лист СФРЈ", број 23/92), што тужиоцу омогућава да оствари сва права по основу здравственог, пензијског и инвалидског осигурања. Али, за остваривање права на накнаду штете од туженог, то није довољно. Према члану 85. став 1. Закона о радним односима ("Службени гласник Р. Србије" бр. 45/91 и 18/92), ако радник претрпи штету на раду или у вези са радом, предузеће је дужно да му

штету накнади по општим начелим одговорности за штету. Та начела садржи Закон о облигационим односима ("Службени лист СФРЈ", бр. 29/78, 39/85 и 57/89) а он, у члану 154, установљава одговорност за штету по основу кривике и одговорност за штету од опасних ствари или делатности.

У конкретном случају није ангажован ни један од ових основа одговорности. Штету је проузроковао неидентификовани демонстрант за кога, у смислу члана 180. став 1. Закона о облигационим односима, одговара друштвено-политичка заједница чији органи су, по важећим прописима, били дужни да такву штету спрече.

Повреде од учесника јавних демонстрација су атипичне за активност радника, односно делатност предузећа а оно што није типично, није ни узрочно. Због тога у овом случају нема каузалне везе између рада и штете. Без ње нема ни одговорности предузећа за штету коју је тужилац претрпео.

С обзиром на речено, у ревизији се неосновано наводи да је за штету коју је изазвао непознати демонстрант одговорно тужено предузеће. Оно са демонстрантима не стоји ни у каквом односу нити је, по важећим прописима, дужно да спречава штету од јавних демонстрација. Уосталом, ревизија и не наводи пропис на коме заснива став о одговорности предузећа".

(Пресуда Врховног суда Србије, Рев. 461/93 од 25.02.1993. године)

Одговорност више радника за штету

Кад више радника одговара за исту штету па се њихови појединачни удели у настанку штете не могу утврдити, онда они накнађују штету у једнаким деловима, али се при том мора утврдити када је штета настала и који су радници у том времену одсуствовали с посла.

Из образложења:

"Према члану 82. ст. 2 и 3. Закона о радним односима ("Службени гласник РС" број 45/91 и 18/92), ако штету проузрокује више радника сваки од њих је одговоран за део штете коју је проузроковао, а уколико се за сваког од њих не може утврдити тај део, узме се да су сви радници подједнако одговорни и штету надокнађују у једнаким деловима.

Да би се овај пропис могао применити потребно је да се утврди колико је укушно радника учествовало у настанку штете, што зависи не само од броја радника који су радили са платинским анодама него и од броја радника који су у времену њиховог нестанка били одсутни са рада. Ове околности нису разјашњене па се у ревизији основано указује на мане у погледу примене материјалног права.

Првостепени суд ће, у поновном поступку, најпре разјаснити у ком периоду су платинске аноде нестале из радног простора и колико је радника у том времену са њима радило, да би тек након тога одлучио о захтеву за накнаду штете, који је предмет тужбеног захтева. При том ће оценити и основ одговорности тужених радника који је, чланом 82. став 1. Закона о радним односима редуциран на намеру или крајњу непажњу."

(Решење Врховног суда Србије, Рев. 2079/93 од 24. јуна 1993. године)

Радник као треће лице

Оштећени може бити треће лице и кад је запослен у предузећу чији радници су му проузроковали штету.

Из образложења:

"Према члану 170. став 1. Закона о облигационим односима, за штету коју радник на раду или у вези са радом проузрокује трећем лицу, одговара предузеће у којем је радник радио у тренутку проузроковања штете, осим ако докаже да је радник у датим околностима поступао онако како је требало. У конкретной ситуацији, тужилац је треће лице, без обзира што је у радном

односу са туженим предузећем. Њему су нестали сликарски радови пошто су га радници туженог, без обавештавања преселили у другу канцеларију док је био на боловању.”

(Пресуда Врховног суда Србије, Рев. 4662/92 од 14.01.1993. године)

Претходно обраћање предузећу у спору о накнади штете

Радник може поднети тужбу ради накнаде штете настале на раду или у вези са радом, тек по протеку рока о 30 дана од подношења захтева предузећу да се о томе закључи споразум. Ако ова процесна претпоставка није испуњена суд ће прекинути поступак и упутити радника да се најпре обрати предузећу.

Из образложења:

”Према члану 85. став 2. Закона о радним односима, у спору о накнади штете по тужби радника судска заштита је могућна ако се радник и предузеће не споразумеју о накнади у року од 30 дана. У списима нема података да је овај услов испуњен, што указује, да нижестепени судови нису водили рачуна о тој одредби. На тај начин су и повредили материјално право.

Повреда је такве нарави да захтева укидање нижестепених одлука од би се у поновном поступку, у смислу члана 395. став 2. ЗПП испитало да ли је испуњена процесна претпоставка за вођење поступка о накнади штете по захтеву радника. Ако та претпоставка није учињена, поступак се има прекинути да би се наставио по истеку рока од 30 дана”.

(Решење Врховног суда Србије, Рев. 3571/92 од 19.11.1992. године)

Болест ван рада и накнада штете

Оболели радник нема право на разлику између остварене накнаде зараде и неостварене зараде, ако болест није изазвана разлозима који образују основ одговорности предузећа за штету насталу на раду у вези са радом.

Из образложења:

”За време боловања раднику по прописима о здравственом осигурању, припада накнада зараде а не зарада. Зато, по овим прописима, раднику не припада разлика до износа зараде, ако је она већа од накнаде. Ова правила вреде кад боловање није изазвано повредом на раду, односно професионалном болешћу за коју је одговорно предузеће. Међутим, ако је боловање продукт ових правних чињеница, радник има право на разлику између остварене накнаде зараде и неостварене зараде, под условом да постоји основ одговорности предузећа за штету. Према члану 85. став 1. Закона о радним односима (”Службени гласник РС”, бр. 45/91 и 18/82), ако радник претрпи штету на раду или у вези са радом, предузеће је дужно да му накнади штету по начелима одговорности за штету. Та начела садржи Закон о облигационим односима, који, у члану 154, установљава одговорност за штету по основу кривице и одговорност за штету од опасне ствари или делатности.

У поновном поступку првостепени суд ће разјаснити порекло боловања, јер је оно по укинutoј првостепеној пресуди изазвано обичном болешћу, а по укинutoј другостепеној пресуди - повредом на раду. Досуђивање тражене разлике долази у обзир само у другом случају, под условом да постоји један од два наведена основа одговорности предузећа за штету. Међутим, та се разлика, уколико постоји, мора одредити и износом, како би пресуда била подобна за извршење, што у ранијем поступку није било учињено”.

(Решење Врховног суда Србије, Рев. 839/93 од 18. марта 1993. године)

Подељена одговорност

Подстицање или толерисање начина рада који носи ризик повређивања утиче на одговорност послодавца па се он не може ослободити одговорности за штету позивањем на искључиву кривицу оштећеног радника

Из образложења:

"Тужилац је претрпео повреду на раду при отклањању застоја на машини коју је требало да поправи. До застоја је дошло због загушења услед прекомерне количине материјала (кучине) који је прерађиван. Постоје два начина отклањања застоја: исправан да се рад машине заустави, отвори карда, извуче материјал а потом машина оспособи за рад и укључи у погон, што траје два дана и неисправан да се без заустављања рада машине снажно повуче каиш, савлада отпор материјала и настави рад, што траје тридесетак минута.

Тужилац је поступао на неисправан начин, што је несумњиво утврђено. То, међутим, није довољно за закључак да је до повреде дошло искључивом кривицом оштећеног. Било је потребно да се испита какав су однос органи туженог имали према погрешној пракси у отклањању оваквих застоја. Ако су такву праксу, због економичности и других разлога подстицали или толерисали, онда став да је штета настала искључиво радњом оштећеног не може опстати. С обзиром на то, непоуздано је становиште нижестепених судова да, у конкретном случају, постоје услови за примену члана 177. став 2. Закона о облигационим односима. То је и био разлог што је овај суд, у смислу члана 395. став 2. ЗПП, укинуо обе нижестепене пресуде због погрешне примене материјалног права и предмет вратио на поновно суђење.

У поновном поступку првостепени суд ће разјаснити како су органи туженог реаговали на погрешну праксу при отклањању застоја, да би зависно од свих околности случаја, оценио да ли постоји и какав је удео туженог у настанку повреде, односно проузроковању штете. За постојање подељене одговорности довољно је и толерисање погрешне праксе. Стимулисање погрешне праксе би указивало на претежну одговорност туженог. Разуме се, тужени одговара као ималац машине на којој је дошло до повреде. Она је била у погону а то значи да је деловала као опасна ствар."

(Решење Врховног суда Србије, Рев. 4795/93 од 26.01.1994. године)

Накнада штете у облику ренте

Штета која се отклања рентом је сукцесивна па се доспела накнада такве штете одређује према висини негативне разлике по месецима, а будућа према висини негативне разлике у моменту пресуђења

Накнада будуће штете се досуђује под клаузулом rebus sic stantibus.

Из образложења:

"Накнада штете у облику месечне ренте одређује се за сукцесивни губитак зараде општењеног, у смислу члана 195. став 2. Закона о облигационим односима. Стога је потребно да се испита постоји ли и колика је негативна разлика између примања радника које остварује и зараде коју би остваривао да није повређен и то са сваки месец, а не глобално за цео период доспеле штете.

Будућа штета се одређује према висини негативне разлике у моменту закључења главне расправе, али под клаузулом rebus sic stantibus (док такво стање траје)".

(Решење Врховног суда Србије, Рев. 2676/92 од 11. јула 1992. године)

Штета због повреде на раду

Радник повређен на раду може остварити и накнаду штете на име регреса за годишњи одмор и јубиларне награде, уколико би ова права остварио да није претрпео повреду.

Из образложења:

”Регрес за годишњи одмор и јубиларна награда спадају у категорију аутономних права радника из радног однос. Није спорно да би тужиоцу, да није претрпео повреду на раду, било исплаћено: 5.520,00 динара на име регреса за годишњи одмор у 1991. години и 13.443,00 динара, на име јубиларне награде за 15 година непрекидног рада. Пошто ова права имају своју материјалну супстанцу која се може новчано изразити, њихово неостваривање за тужиоца, према члану 155. Закона о облигационим односима, представља штету услед измакле користи. Ту штету је, у смислу члана 85. став 1. Закона о радним односима, дужно да накнади тужено предузеће, јер је својом деликтном радњом пропуштања заштите на раду (услед које је дошло до повреде) спречило увећање имовине тужиоца за вредност регреса у 1991. години и јубиларне награде за 15 година непрекидног рада, које вредности су неспорне.

Тачно је да се регрес за годишњи одмор и јубиларна награда остварују фактичким радом. Али, предмет овог спора није регрес за годишњи одмор ни јубиларна награда, већ накнада штете због неостваривања ових материјалних права”.

(Пресуда Врховног суда Србије, Рев. 3074/92 од 8.10.1992. године).

Основ одговорности за штету због повреде права радника

Основ за накнаду штете због повреде права радника је претпостављена кривица предузећа, а основ те претпоставке је незаконита одлука или радња предузећа.

Из образложења:

”Радник може према предузећу остварити право на накнаду штете због распореда на друго радно место, само ако је суд одлуку о његовом распоређивању поништио.

Поништавањем одлуке настаје основ за накнаду штете а то је, према члану 85. став 1. Закона о радним односима у вези члана 154. став 1. Закона о радним односима - претпостављена кривица предузећа.

Како је у спорном периоду тужилац радио по одлуци о распоређивању која није била поништена, њему за тај период не припада накнада штете у висини изостале разлике зараде, јер не постоји основ одговорности предузећа да му ту штету репарира”.

(Пресуда Врховног суда Србије, Рев. 2793/92 од 1.10.1992. године)

Повреда права из радног односа и накнада штете

Радник коме је незаконитом одлуком повређено право из радног односа, може под одређеним условима, поред накнаде материјалне штете, остварити и накнаду нематеријалне штете.

Из образложења:

”Судови су захтев тужиоца одбили, сматрајући да не може остварити право на накнаду нематеријалне штете поводом незаконите одлуке туженог.

Овакво становиште нижестепених судова не може се прихватити. Чланом 200. Закона о облигационим односима предвиђено је да оштећеном због повреде угледа, части, слободе или права личности, припада правична новчана накнада нематеријалне штете независно од права на накнаду мате-

ријалне штете као и у њеном одсуству. Према томе, ако је одлука којом је повређено право из радног односа изазвала код радника озбиљнији поремећај психичке, односно емоционалне равнотеже, који би оправдао досуђивање новчане накнаде, а нарочито ако је тај поремећај продукт шикане, онда радник, у начелу, може остварити и право на накнаду нематеријалне штете, без обзира што му је накнада материјалне штете већ досуђена. Пошто се нижестепени судови нису бавили утврђивањем чињеница релевантних за примену поменутих законске одредбе, ревизија основано указује на недостатке суђења у примени материјалног права, услед чега је и чињенично стање остало непотпуно утврђено. Због тога су, на основу члана 395. став 2. ЗПП, обе нижестепене пресуде укинуте.

У поновном поступку првостепени суд ће отклонити речене недостатке, тако што ће испитати да ли је доношењем оспорене одлуке тужени био изложен шикани, злоупотреби права или другом малициозном поступку, као и да ли је то довело до таквог степена нарушавања психичке и емоционалне равнотеже тужиоца које оправдава одређивање новчане накнаде нематеријалне штете."

(Решење Врховног суда Србије, Рев. 4514/92 од 14.01.1993. године)

Накнада штете због незаконитог престанка радног односа

Предузете је дужно да раднику коме је незаконито престао радни однос накнади штету у висини изостале зараде, смањене за износ остварен од престанка рада до повратка на рад, при чему погрешно наведен правни основ тужбе није сметња досуђивању накнаде.

Из образложења:

"Пошто у периоду од престанка рада до враћања на рад тужилац није радио, њему не припада зарада јер се она остварује искључиво радом. Тужиоцу, међутим, припада накнада штете у висини изостале зараде због тога је поништеном одлуком о престанку радног односа незаконито био спречен да ради и остварује то право.

Тужилац је у тужби погрешно навео да тражи исплату зараде, али то, по члану 186. став 3. ЗПП, није било сметња да нижестепени судови овај спор реше по правилима о одговорности за штету из члана 85. Закона о радним односима ("Службени гласник Р. Србије", бр. 45/91 и 18/92). Пошто то нису учинили, у ревизији се основано указује на погрешну примену материјалног права. Будући да нижестепени судови нису утврдили чињенице од значаја за примену релевантног правног основа, овај суд је, у смислу члана 395. став 2. ЗПП, укинуо обе нижестепене одлуке и предмет вратио првостепеном суду на поновно суђење.

Првостепени суд ће овај спор решити применом члана 85. Закона о радним односима. Основ ове одговорности постоји јер је незаконитост одлуке о престанку радног односа утврђена правоснажном пресудом. Стога остаје да се утврди само висина штете. Она се утврђује према висини изостале зараде. Али, како накнада не може бити већа од штете, потребно је да се утврди колико је тужилац у спорном периоду зарадио да би се за толико смањила накнада штете. Остварена зарада се не урачунава само ако је остваривана и раније (на пример: после редовног радног времена) и то у мери која одговара прековременом раду. Зарада остварена у току редовног радног времена урачунава се увек".

(Решење Врховног суда Србије, Рев. 3698/92 од 3.12.1992. године)

Интегрална накнада штете због незаконитог престанка радног односа

Радник коме је незаконито престао радни однос, има право на накнаду штете за изосталу зараду и друга изостала лична примања, као што су регрес за годишњи одмор, накнада за топли оброк и др.

Из образложења:

"Ако радник претрпи штету на раду или у вези са радом предузеће је дужно да му штету накнади по општим начелима одговорности за штету. Материјална штета се накнађује по правилима о потпуној накнади из члана 190. Закона о облигационим односима. Та правила треба да обезбеде да се материјална ситуација оштећеног доведе у оно стање у коме би се налазила да није било штетне радње. С обзиром на то, раднику коме је незаконито престао радни однос припада не само накнада штете због изостале зараде него и због других изосталих личних примања, као што су регрес за годишњи одмор, накнада за топли оброк и др".

(Пресуда Врховног суда Србије, Рев. 151/93 од 25.02.1993. године)

Душевна болест и штета услед изостајања с посла

Предузеће које није знало нити је могло знати да радник због душевне болести није у стању да схвати значај својих радњи и управља својим поступцима, није одговорно за штету коју он претрпи због престанак радног односа услед изостајања с посла.

Из образложења:

"Тужиља тражи накнаду штете поводом поништене одлуке о дисциплинској мери престанка радног односа.

Основ одговорности за ову штету одређује се у смислу члана 85. став 1. Закона о радним односима ("Службени гласник РС" број 45/91 и 18/92), по општим начелима одштетног права. Према члану 154. став 1. Закона о облигационим односима то је кривица предузећа која се претпоставља. Претпоставка је оборива, пошто предузеће може доказивати да је штета настала без његове кривице.

У конкретном случају претпоставка кривице заснива се на незаконитости одлуке о престанку радног односа тужиље. Али, то није довољно. Одлука о престанку радног односа је поништена зато што тужиља, због душевне болести није била у стању да расуђује и управља својим поступцима, услед чега њено изостајање с посла није могло бити узето као повреда радне обавезе. Ако предузеће није знало нити је могло знати за душевну болест тужиље, онда оно не би могло бити одговорно за штету коју је она због престанка радног односа претрпела. У том случају, наиме, не би постојала узрочна веза између донесене одлуке о престанку радног односа и штете, пошто прекид рада не би био изазван незаконитом одлуком о престанку радног односа већ нерационалним поступком саме тужиље. Овај поступак, макар био и невољан, прекида узрочну везу између одлуке о престанку радног односа и проузроковане штете.

О напред реченом нижестепени судови нису водили рачуна па се у ревизији основано указује на мане у погледу примене материјалног права. Оне су и биле разлог што је овај суд у смислу члана 359. став 2. ЗПП укинуо обе нижестепене одлуке и предмет вратио првостепеном суду на поновно суђење.

У поновном поступку, првостепени суд ће отклонити учињене недостатке и донети нову одлуку. Претходно ће испитати да ли је тужени знао или је могао знати за душевну болест тужиље. Основ одговорности за штету ће постојати само ако је тужено предузеће знало или је могло знати за болест тужиље, а ипак је меру престанка радног односа изрекло".

(Решење Врховног суда Србије, Рев. 2118/93 од 24. јуна 1993. године)

Накнада штете по слободној оцени због незаконитог распореда

Кад је радник распоређен на непостојеће радно место, онда се накнада штете због изостале зараде услед незаконитог распореда утврђује по слобод-

ној оцени, при чему као оријентација служи висина зараде на радном месту које најприближније одговара стручној спреми оштећеног радника.

Из образложења:

”Тачно је да тужилац, као индустријски педагог, не би могао бити распоређен на радно место школског педагога, пошто, оно, по правилнику, може бити поверено професору школске педагогије или професору педагогије (општи смер или смер школске педагогије). Али предмет овог спора није оцена законитости одлуке о распоређивању. Тужбом се тражи накнада штете због умањене зараде услед незаконите одлуке о распоређивању тужиоца на непостојеће радно место у продуженом боравку. С обзиром на овакав предмет спора, судови су пошли од зараде на радном месту школског педагога не зато што је тужилац на њему радио, односно могао радити, него због тога што је оно најприближније профили стручне спреме тужиоца. Поништену одлуку о распоређивању тужилац је био упућен да обавља послове радног места у продуженом боравку које није било утврђено актом о систематизацији. Као несистематизовано радно место не може бити вредновано, оно није могло послужити ни као основ за израчунавање изостале зараде при утврђивању висине накнаде штете. У тој ситуацији нижестепеним судовима је једино преостало да висину накнаде штете одреде по слободној оцени, у смислу члана 223. ЗПП, ослањајући се на висину зараде радног места које најприближније одговара стручној спреми тужиоца”.

(Пресуда Врховног суда Србије, Рев. 1016/93 од 1.04.1993. године).

Припремио др Зоран Ивошевић

ОДЛУКЕ УСТАВНОГ СУДА ЈУГОСЛАВИЈЕ

Јавна предузећа у области електропривреде одређују, у складу с овлашћењем које им даје закон, начин утврђивања висине цене испоручене електричне енергије

Одредбама чл. 4. и 34. Тарифног система за продају електричне енергије (“Сл. гласник РС”, бр. 57/92, 72/92 и бр. 25/93) прописано је да је обрачунска снага један од елемената на основу којих се утврђује вредност испоручене електричне енергије и да се обрачунска снага утврђује тако што се укупна количина потрошене електричне енергије у обрачунском раздобљу дели са 100 (просечно месечно коришћење инсталисане снаге, у сатима).

Грађанин сматра да је вредност обрачунске снаге у цени електричне енергије висока, да потрошачи електричне енергије с нижим личним примањима нису у стању да плаћају рачуне за утрошену електричну енергију. Оспорене одредбе нису, стога, по мишљењу грађанина, у складу с Уставом СРЈ.

Уставност споменутог тарифног система може се, по схватању Савезног уставног суда, довести у питање само са становишта права Јавног предузећа “Електропривреда Србије” да својим актима утврђује цену испоручене електричне енергије. Јер, предузећа или друге организације могу, сагласно одредби члана 118. став 1. Устава СРЈ, вршити одређена јавна овлашћења - у која може спадати и доношење одређених општинских аката - само ако су на то законом овлашћена. То је у овом случају и учињено: одредбама Закона о електропривреди (“Сл. гласник РС”, број 45/91), који доносиоцу оспореног акта даје право да својим актом утврђује висину цене електричне енергије, тј. утрошене електричне енергије. Оцењујући уставност оспо-